Šķidrumi un gāzes

2023-12-09

Iesildīšanās

1° Autobusā, kas vienmērīgi brauc pa taisnu ceļu, sēž bērns un tur aiz diega ar hēliju piepildītu gaisa balonu. Autobuss sāk bremzēt. Kurā virzienā attiecībā pret autobusu sāks pārvietoties gaisa balons?

Hidrostatika

2° Gāzes blīvums ir saistīts ar tās temperatūru un spiedienu kā $\rho = ap/T$. Pieņemot, ka gaisa temperatūra lineāri samazinās ar augstumu, t. i. $T = T_0 - bz$, nosakiet (a) kā ar augstumu mainās gaisa spiediens un (b) cik liels ir atmosfēras augstums.

3° Traukā ar slīpo dibenu, kas veido leņķi φ ar horizontu, ir ielikts kubs ar šķautnes garumu a un blīvumu ρ. Kuba augšējā šķautne atrodas dziļumā h. Kubs cieši pieguļ dibenam. Atmosfēras spiediens ir p_0, šķidruma blīvums ρ_0, brīvas krišanas paātrinājums g. Nosakiet spēku, ar kuru kubs iedarbojas uz dibenu.

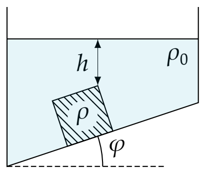

4° Nosakiet spiedienu attālumā r no sfēriskas šķidras planētas centra, ja planētas rādiuss ir R un blīvums ρ ir vienāds visos planētas tilpuma punktos.

Ideāls šķidrums

5° Cilindriskā trauka sānu malā visā tās augstumā ir izdurti daudz mazu caurumiņu. Traukā ielēj ūdeni līdz augstumam H. Aprakstiet ģeometrisko telpas punktu kopu, kurus varēs sasniegt strūklas no caurumiņiem. Cilindra rādiuss ir R. Pieņemt, ka ūdens līmenis cilindrā gandrīz nemainās.

6° Plata ūdens strūkla ar biezumu h krīt leņķī φ uz plakni. Uz plaknes tā sadalās divās mazākās strūklās ar biezumiem h_1 un h_2. Izsakiet h_1 un h_2 ar h un φ. Pieņemiet, ka $\max v^2 \gg \max gz$ un strūklas sākumā ārējais spiediens ir vienāds ar atmosfēras spiedienu.

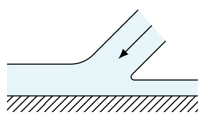

Viskozs šķidrums

7° Viskozs šķidrums lamināri plūst caurulē ar taisnstūra $(a \times b)$ šķērsgriezumu, kur $a \gg b$. Cauruli garenvirzienā sadala uz pusēm ar plānu sieniņu, kā parādīts attēlā. Cik reižu būs izmainījusies plūsma caur cauruli, ja starp caurules galiem uztur nemainīgu spiediena starpību?

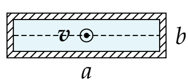

8° Ripa, kuras masa ir m un rādiuss R, slīd lejup pa slīpu plakni ar slīpuma leņķi φ. Cik liels ir ripas stacionārais kustības ātrums, ja starp ripu un plakni ir smēres slānis, kura biezums ir d un viskozitāte η?

Virsmas spraigums

9° (*IPhO 2023, Q3.B*) A flat board of negligible thickness is immersed vertically in water (see Fig. A for a side view). Let $\theta(x)$ be the angle between the water surface and the horizontal plane at a point (x, z) on the water surface in the xz-plane. Far away from the board, water surface is flat and $z = 0$. Let $\theta(0) = \theta_0$ be fixed. Water density is ρ, surface tension γ, free-fall acceleration g, atmospheric pressure P_0.

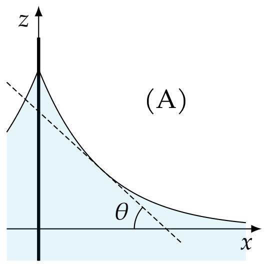

(a) Water pressure P satisfies $P < P_0$ for $z > 0$ and $P = P_0$ for $z = 0$. Express $P(z)$ in terms of ρ, g, z and P_0.

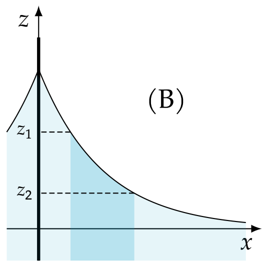

Consider a water block whose cross-section is shaded in Fig. B. Let z_1 and z_2 be the left and the right edge coordinates, respectively, of the water surface.

(b) Obtain the x-component f_x of the net force per unit length along the y-axis, which is exerted on the water block due to the pressure, in terms of ρ, g, z_1 and z_2.

Surface tension acting on the water block is balanced with the force f_x discussed previously. Let θ_1 and θ_2 be the angles between the water surface and the horizontal plane at the left and right edges of the block, respectively.

(c) Express f_x in terms of γ, θ_1 and θ_2.

At an arbitrary point (x, z) on the water surface, $(z/\ell)^a + 2\cos\theta(x) = \text{const}$.

(d) Determine the exponent a and express the constant ℓ in terms of γ and ρ.

In the previous question, we can assume that the variation of water surface is slow, i. e., $|z'(x)| \ll 1$, so that we can expand $\cos\theta(x)$ with respect to $z'(x)$ up to the second order. Then, differentiating the resultant equation with respect to x, we obtain the differential equation satisfied by $z(x)$.

(e) Solve this differential equation and determine $z(x)$ for $x \geqslant 0$ in terms of $\tan\theta_0$ and ℓ.